

PROGRAMĂ PENTRU SUSȚINEREA EXAMENULUI DE DEFINITIVAT LA SPECIALITATEA LIMBA ȘI LITERATURA TURCĂ

Prezenta programă își propune să schițeze cadrul teoretic și practic indispensabil pentru desfășurarea învățământului în limba turcă. Reperul său esențial este ideea consolidării și actualizării permanente, sistematice a cunoștințelor fundamentale de limba și literatura turcă, vehiculate în procesul didactic și cuprinse în programele de profil ale școlilor și liceelor din România. Ea se adresează profesorilor care au absolvit învățământul superior de specialitate forma de lungă durată. Actuala programă a fost revăzută și adăugită, în conformitate cu planul-cadru al învățământului de specialitate și cu curriculumul național, reflectând cerințele moderne și venind în întâmpinarea eforturilor de reformare a învățământului românesc.

Examenul urmărește testarea competenței profesionale, a gradului de acuratețe în însușirea conținuturilor specifice obiectelor de studiu implicate și a metalimbajului aferent, a capacității de operare cu cunoștințele teoretice și practice dobândite în perioada formației universitare, a interesului și efortului de aprofundare și corelare continuă a acestora cu noile evoluții lingvistice și literare, a flexibilității și posibilităților de adaptare la nivelul de cunoștințe și la resursele de asimilare ale fiecărei colectivități de elevi, prin utilizarea unor metodologii de lucru diferențiate.

Cea mai parte a tematicii și a bibliografiei precizate mai jos are în vedere indicarea principalelor repere de studiu supuse atenției candidatului, a unor teme adecvate domeniului; sunt, deopotrivă, abordate aspecte teoretice și aspecte aplicative, practice. Mai mult, unele dintre temele enunțate vizează capacitatea de conexare a didacticii specialității cu cerințele psiho-pedagogice specifice diverselor vârste școlare, precum și activitatea extracurriculară, activitățile de consiliere și orientare școlară, profesională etc.

I. Obiective. Competențe-cheie.

Competențele de bază a căror verificare face obiectul examenului de gradul II derivă din obiectivele și conținutul învățământului, precum și din funcțiile esențiale atribuite profesorului în procesul de instruire. Este vorba despre:

— Abilități de comunicare

- Comunicare fluentă, expresivă și coerentă
- Empatie
- Capacitate de învățare și autoperfecționare continuă
- Cunoașterea mediului de comunicare
- Conducerea - analiza
- Diagnoza
- Prognoza și proiectarea
- Organizarea, îndrumarea, dirijarea, evaluarea și decizia
- Creativitatea

II. Tematica.

A. Limba turcă

Fonetică și fonologie. Fonemele vocalice și consonantice ale limbii turce. Clasificarea și descrierea lor. Armonia vocalică și armonia consonantică. Accidente fonetice generale. Schimbări fonetice combinatorii ale vocalelor și consoanelor. Structura silabei. Accentul și intonația.

Morfologie: Părțile de vorbire. *Substantivul*, categoriile fundamentale ale substantivului (genul, numărul, apartenența, cazul, declinarea, determinarea).

Adjectivul: categoriile de adjective (calificative, pronominal-determinative, numeral-determinative); adjectivele de întărire; gradele de comparație; adjectivizarea. *Numeralul* (cardinal, ordinal, distributiv, fracționar, nedeterminat). *Pronumele* (personal, demonstrativ, reflexiv, interogativ, interogativ-relativ, negativ, nedefinit, generalizator); declinarea pronumelor; pronominalizarea. *Verbul:* formele verbale personale-predicative; verbe tranzitive și intransitive; formele verbului (afirmativă, negativă, posibilitativă, imposibilitativă); diateza (activă, pasivă, reflexivă, reciprocă, factitivă); aspectul verbului; formele perifrastice ale verbului; modurile și timpurile verbale; conjugarea; verbele compuse; formele verbale nepersonale (participiile); numele verbale; adjectivele verbale; gerunziile. *Adverbul:* clasificarea semantică a adverbelor (de calitate, de cantitate, cantitativ-circumstanțiale, circumstanțiale, atributive, predicative); gradele de comparație ale adverbelor; adverbializarea. *Postpozițiile și numele postpoziționale.* *Cuvinte și particule modale* (interogative, negative, exclamative, deictice, limitative, intensive, supozitive, comparative,

posibilitative, necesitative). *Conjuncția*: coordonatoare (copulativă, disjunctivă, adversativă, concluzivă), subordonatoare; cuvinte și locuțiuni conjuncționale subordonatoare. *Interjecția și onomatopeea*. *Formarea cuvintelor*, compunerea (tipurile de compunere); derivarea; sufixele derivative denominale și deverbale; sufixele nominale (substantivale, adjectivale, adverbiale); sufixele verbale.

Sintaxa: Mijloacele de exprimare a relațiilor sintactice în limba turcă. *Sintaxa propoziției*: clasificarea propozițiilor; părțile propoziției; ordinea cuvintelor în propoziție. *Sintaxa frazei*: propoziții principale, propoziții regente, propoziții subordonate. *Coordonarea* și tipurile de propoziții coordonate. *Subordonarea* și procedeele de subordonare a propozițiilor; subordonarea paratactică și hipotactică. *Vorbirea directă și indirectă*.

Bibliografie orientativă

- Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, Istanbul, 1974.
Baubec, Agiemin, *Limba turcă*, București, 1972 (1975²).
Baubec, Agiemin, Baubec Geafer, Deniz, *Limba turcă fără profesor*, București, 1995.
Dizdaroglu, Hikmet, *Tiimcebilgisi*, Ankara, 1976.
Ediskun, Haydar, *Yeni Tiirk Dilbilgisi*, Istanbul, 1963.
Hengirmen, Mehmet, *Yabancılar için Tiirkçe Dilbilgisi*, Ankara, 1999.
Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Istanbul, 1972.
Gencan, T. N., *Dilbilgisi*, Ankara, 1971².
Lewis, G. L., *Turkish Grammar*, Oxford, 1975.

B. Literatura turcă

Literatura turcă preislamică; particularități formale și de conținut, genuri predilectate. Structuri arhaice în epopeea oguză *Dede Korkut Kitabı*. Personalitatea literară a lui Mahmut Kaşgarî; importanța operei *Divânii Lugât-it-Tiirk Kutadgu Bilig* de Yusuf Hâs Hâcîp și cartea sa de învățătură, în context islamic. Direcții de evoluție și particularități ale literaturii devoționale de orientare sufită. Ahmed Yesevî și poemele sale misionare. Yunus Emre, fondatorul literaturii anatoliene de expresie turcă. Kaygusuz Abdâl. *Mevlid-ul* lui Suleymân Celebî și semnificația sa pentru literatura de

factură religioasă din Turcia. Hatâyî și Pîr Sultan Abdâl - exponenți ai curentului *Bektâşî-Alevî*. Fuzulî - exponent emblematic al culturii otomane din secolul al XVI-lea. Bâkî și viziunea sa artistică, în contextul literaturii clasice otomane. Personalitatea literară a lui Nâbî; trăsăturile distinctive ale poeziei sale. Nedîm, reprezentant emblematic al „epocii lalelei”. *Tanzimat-ul* și semnificația sa în istoria social-politică și literară a Turciei. Semnificația literară și extraliterară a activității lui Namik Kemal. Orientarea literară *Millî Edebiyat* și exponenții săi. Reşat Nuri Giintekin în conștiința literară a Turciei moderne; ponderea romanului de tip popular în ansamblul operei sale. Halide Edip Adivar - personalitate exemplară, reformatoare a mentalității sociale în anii cruciali ai Republicii. Drama înstrăinării și a inadaptabilității în opera romanească a lui Yakup Kadri Karaosmanoglu. Opera lui Sabahattin Ali. Sait Faik - maestru al prozei scurte. Orhan Pamuk și romanul turc contemporan - direcții și perspective.

Bibliografie

- Ahmed-i Yesevi, *Dîvân-i Hikmet'ten Seçmeler*, Ankara, 199,1.
- Aktaş, Şerif, *Yakup Kadri Karaosmanoglu*, Ankara, 1987.
- Arzık, Nimet, *Anthologie de la poésie turque, Xle-XXe siècles*, Paris, 1968.
- Baubec, Agiemin, Geafer Baubec, Deniz-Kanier, *Türk Dili Metinleri Antolojisi*, Bucureşti, 1993.
- *** *Dede Korkut Kitabı* (ed.: Suat Hisarcı), Istanbul, 1962.
- *** *Dede Korkut*. Povestiri (traducere, adaptare, prefață, notă asupra ediției și glosar; în colaborare cu Nermin Yusuf), Bucureşti: Paideia, 2002.
- Demirel, Hamide, *The Poet Fuzûlî*, Ankara, 1991.
- Dinescu-Székely, Viorica, *Antologie de texte literare turcești (secolul al XX-lea)*, Bucureşti, 1974.
- Dinescu-Székely, Viorica, *Romanul turc (perioada modernă)*, Bucureşti, 1978.
- Dino, Guzine, *La genèse du roman turc au XIX siècle*, Paris, 1973.
- Emil, Birol, *Reşat Nuri Giintekin*, Ankara, 1989.
- Encinün, Inci, *Halide Edip Adivar*, Ankara, 1986.
- Gökpınarlı, Abdûlbâki (ed.), *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, Istanbul, 1972.
- Inalcık, Halil, *Imperiul Otoman: epoca clasică, 1300-1600*, Bucureşti, 1993.
- Kabaklı, Ahmet, *TürkEdebiyatı*, I-III, Istanbul, 1973 (ed. a III-a).
- Kocatürk, Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, 1964.

Köprülü, Mehmed Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Istanbul, 1981.

Munteanu, Luminița, *Literatura turcă de inspirație sufită*, București, 2001.

Munteanu, Luminița, Grigore, George, *Călăuza dervişului. Din mistica islamică*.
București, 2001.

*** *Philologiae Turcicae Fundamenta*, II, Wiesbaden, 1960.

[Yunus Emre] *Yunus Emre Divânı*, Ankara, 1989.

Yunus Emre, *Güldeste -poemele iubirii*, București, 1991.

III. Metodica predării limbii și literaturii turce

Metodele de predare ale legilor fonetice fundamentale ale limbii turce. Metodica predării limbii turce la clasele cu predare în limba turcă. Metode de predare și fixare a noțiunilor gramaticale fundamentale; tipuri de exerciții. Îmbogățirea vocabularului, însușirea limbajului specific, dezvoltarea capacității de comunicare. Metodele de însușire a regulilor și normelor de exprimare corectă în limba turcă; logica comunicării în limba turcă actuală. Importanța și obiectivele fundamentale ale predării literaturii turce în școală; însușirea principalelor repere de evoluție ale literaturii turce. Formarea și dezvoltarea interesului elevului pentru lectura literară; metode specifice de analiză literară. Determinarea criteriilor valorice în abordarea operelor literare; metode și procedee utilizate în procesul de predare a noțiunilor literare. Metode specifice de dezvoltare a discernământului critic, a gândirii critice independente, a imaginației și sensibilității artistice; educația etică și estetică în cadrul orelor de literatură.

PROGRAMĂ
PENTRU SUSȚINEREA EXAMENULUI DE GRAD DIDACTIC II
LA SPECIALITATEA LIMBA ȘI LITERATURA TURCĂ

Programa pentru susținerea gradului didactic II este menită să ofere o orientare asupra cadrului care trebuie să definească activitatea corespunzătoare gradelor didactice superioare, în general, și a gradului didactic II, în particular. Ea se adresează profesorilor absolvenți de învățământ superior - forma de lungă durată. Prezenta formă a programei a fost revăzută și adăugită, în conformitate cu planul-cadru al învățământului de specialitate și cu curriculumul național, reflectând cerințele actuale și venind, totodată, în întâmpinarea eforturilor de reformare a învățământului românesc.

Cea mai parte a tematicii și a bibliografiei precizate în cele ce urmează are în vedere indicarea principalelor repere de studiu supuse atenției candidatului, a unor teme intra- și interdisciplinare adecvate domeniului; sunt, deopotrivă, abordate aspecte teoretice și aspecte aplicative, practice. Mai mult, unele dintre temele enunțate vizează capacitatea de conexare a didacticii specialității cu cerințele psiho-pedagogice specifice diverselor vârste școlare, precum și activitatea extracurriculară, activitățile de consiliere și orientare școlară, profesională etc.

I. Obiective. Competențe-cheie

Competențele de bază a căror verificare face obiectul examenului de gradul II derivă din obiectivele și conținutul învățământului, precum și din funcțiile esențiale atribuite profesorului în procesul de instruire:

- Abilități de comunicare
- Comunicare fluentă, expresivă și coerentă
- Empatie
- Capacitate de învățare și autoperfecționare continuă
- Cunoașterea mediului de comunicare
- Conducerea - analiza
- Diagnoza
- Prognoza și proiectarea
- Organizarea, îndrumarea, dirijarea, evaluarea și decizia

- Creativitatea
- Capacitatea de a opera cu teme de sinteză, de a oferi o viziune organică asupra culturii studiate și asupra personalităților sale reprezentative
- Abilitatea de a conferi conținuturi inedite și atractivitate temelor studiate, prin utilizarea unor metode moderne, interactive, prin apelul sistematic la cunoștințele active și pasive ale elevului.

II. Tematica

A. Limba turcă

Fonetică și fonologie. Clasificarea și descrierea fonemelor vocalice și consonantice. Sinarmonismul. Accidente fonetice generale. Structura silabei. Accentul.

Morfologie. Părțile de vorbire: *Substantivul*. Categoriile fundamentale ale clasei substantivelor. *Adjectivul*. Categoriile de adjective. Gradele de comparație. Adjectivizarea. *Numeralul*: cardinal, ordinal, distributiv, fracționar, nedeterminat. *Pronumele*. Felurile pronumelui. Pronominalizarea. *Verbul*. Formele verbului. Diateza Aspectul. Modul și timpul. Conjugarea. Formele verbale nepersonale. Numele verbale *Adverbul*. Clasificarea semantică a adverbului. Adverbe circumstanțiale. Gradele de comparație ale adverbilor. *Postpoziția și numele postpozițional*. Cuvinte și particule modale. *Conjuncția*: coordonatoare și subordonatoare. *Interjecția și onomatopeea*. *Formarea cuvintelor*, compunerea, derivarea. Sufixele derivative denominale și deverbale.

Sintaxă. Mijloacele de exprimare a relațiilor sintactice în limba turcă. *Sintaxa propoziției*. Clasificarea propozițiilor. Părțile propoziției. Ordinea cuvintelor în propoziție. *Sintaxa frazei*. Propoziții principale, propoziții regente, propoziții subordonate. Coordonarea și tipurile de propoziții coordonate. Subordonarea și procedeele de subordonare a propozițiilor; subordonarea paratactică și hipotactică. Vorbirea directă și indirectă.

Bibliografie

- Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, Istanbul, 1974.
- Baubec, Agiemin, *Limba turcă*, București, 1972 (1975²).
- Baubec, Agiemin, Baubec Geafer, Deniz, *Limba turcă fără profesor*, București, 1995.

Dizdaroğlu, Hikmet, *Tiimcebilgisi*, Ankara, 1976.
Ediskun, Haydar, *Yeni Tiirk Dilbilgisi*, Istanbul, 1963.
Hengirmen, Mehmet, *Yabancılar için Tiirkçe Dilbilgisi*, Ankara, 1999.
Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Istanbul, 1972.
Gencan, T. N., *Dilbilgisi*, Ankara, 1971².
Lewis, G. L., *Turkish Grammar*, Oxford, 1975.

B. Literatura turcă

Literatura turcă preislamică; particularități formale și de conținut, genuri predilecte. Structuri arhaice în epopeea oguză *Dede Korkut Kitabı*. Personalitatea literară a lui Mahmut Kaşgarî; importanța operei *Divânü Lugât-it-Türk*, din perspectiva studiului diacronic al limbilor turcice, precum și a antropologiei culturale. Începuturile literaturilor turcice de factură islamică; *Kutadgu Bilig* de Yusuf Hâs Hâcip și cartea de învățătură în contextul societăților islamice. Conceptele fundamentale ale sufismului; direcții de evoluție și particularități ale literaturii devoționale de orientare sufită. Ahmed Yesevî, în memoria afectivă a populațiilor turcice. Yunus Emre, fondatorul literaturii anatoliene de expresie turcă. Kaygusuz Abdâl - un suprarrealist *avânt la lettre*. *Mevlîd-ul* lui Süleymân Çelebî și semnificația sa în contextul literaturii de factură religioasă din Turcia. Particularitățile liricii devoționale de orientare *Bektâşî-Alevî*, Hatâyî și Pîr Sultan Abdâl - exponenți ai curentului *Bektâşî-Alevî*. Particularități formale și informale, direcții de evoluție, teme și simboluri recurente în literatura clasică *divânî*. Fuzûlî - exponent emblematic al culturii otomane din secolul al XVI-lea. Bâkî și viziunea sa artistică, în contextul literaturii clasice otomane. Personalitatea literară a lui Nâbî; trăsăturile distinctive ale poeziei sale. Evoluția poeziei clasice în perioada decadentă; Nedîm, reprezentant emblematic al „epocii lalelei”. *Tanzimat-ul* și semnificația sa în istoria social-politică și literară a Turciei. Curentul literar *Edebiyat-ı Cedide* (Noua literatură) și fascinația culturii occidentale. Semnificația literară și extraliterară a activității lui Namik Kemal. Personalitatea literară a lui Tevfik Fikret. Orientarea literară *Millî Edebiyat* (Literatura națională) și exponenții săi; reconfigurarea identității istorice și literare a Turciei, din perspectivă modernă. Reşat Nuri Güntekin în conștiința literară a Turciei moderne; ponderea romanului de tip

popular în ansamblul operei sale. Halide Edip Adivar - personalitate exemplară, reformatoare a mentalității sociale în anii cruciali ai Republicii. Drama înstrăinării și a inadaptabilității în opera românească a lui Yakup Kadri Karaosmanoglu. Figura intelectualului în opera lui Sabahattin Ali. Sait Faik - maestru al proeziei scurte. Romanul turc în perioada contemporană. Orhan Pamuk, exponent de marcă al postmodernismului în Turcia.

Bibliografie

- Ahmed-i Yesevi, *Dîvân-ı Hikmet'ten Seçmeler*, Ankara, 1991.
- Aktaş, Şerif, *Yakup Kadri Karaosmanoglu*, Ankara, 1987.
- Arzık, Nimet, *Anthologie de la poésie turque, Xlc-XXe siècles*, Paris, 1968.
- Baubec, Agiemin, Geafer Baubec, Deniz-Kamer, *Türk Dili Metinleri Antolojisi* București, 1993.
- *** *Dede Korkut Kitabı* (ed.: Suat Hisarcı), Istanbul, 1962.
- *** *Dede Korkut*. Povestiri (traducere, adaptare, prefață, notă asupra ediției și glosar; în colaborare cu Nermin Yusuf), București: Paideia, 2002.
- Dinescu-Székely, Viorica, *Antologie de texte literare turcești (secolul al XX-lea)*. București, 1974.
- Dinescu-Székely, Viorica, *Romanul turc (perioada modernă)*, București, 1978.
- Dino, Guzine, *La genèse du roman turc au XIX siècle*, Paris, 1973.
- Emil, Birol, *Reşa tNuri Güntekin*, Ankara, 1989.
- Encinün, Inci, *Halide Edip Adivar*, Ankara, 1986.
- Gölpınarlı, Abdulbâki (ed.), *Tiirk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, Istanbul, 1972.
- Inalcık, Halil, *Imperiul Otoman: epoca clasică, 1300-1600*, București, 1993.
- Kabaklı, Ahmet, *Tiirk Edebiyatı*, I-III, Istanbul, 1973 (ed. a III-a).
- Kocatürk, Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, 1964.
- Köprülü, Mehmed Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Istanbul, 1981.
- Munteanu, Luminița, *Literatura turcă de inspirație sufită*, București, 2001.
- Munteanu, Luminița, Grigore, George, *Călăuza dervişului. Din mistica islamică*. București, 2001.
- *** *Philologiae Turcicae Fundamenta*, II, Wiesbaden, 1960.
- [Yunus Emre] *Yunus Emre Divânı*, Ankara, 1989.
- Yunus Emre, *Güldeste - poemele iubirii*, București, 1991.

III. Metodica predării limbii și literaturii turce în școli și licee

Metodele de predare ale legilor fonetice fundamentale ale limbii turce. Metodica predării limbii turce la clasele cu predare în limba turcă. Metode de predare și fixare a noțiunilor gramaticale fundamentale; tipuri de exerciții. Îmbogățirea vocabularului, însușirea limbajului specific, dezvoltarea capacității de comunicare. Metodele de însușire a regulilor și normelor de exprimare corectă în limba turcă; logica comunicării în limba turcă actuală. Importanța și obiectivele fundamentale ale predării literaturii turce în școală; însușirea principalelor repere de evoluție ale literaturii turce. Formarea și dezvoltarea interesului elevului pentru lectura literară; metode specifice de analiză literară. Determinarea criteriilor valorice în abordarea operelor literare metode și procedee utilizate în procesul de predare a noțiunilor literare. Metode specifice de dezvoltare a discernământului critic, a gândirii independente, a imaginației și sensibilității artistice; educația etică și estetică în cadrul orelor de literatură.